Budapest, 1892. február 15-én. Jüdisches Volksblatt. II. évfolyam 20. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט

אונפאַרטייאישעס אָרגאַן פיר פאָליטיק אונד יידישע אינטערעסען.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
ערשיינט דרייטאָל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.
אנצייגען אונד קאָנקורזען פאָן געמיינדען וועדען בילליגסט בערעכנעט.
רעדאַקציאָן אונד עקספעדיציאָן: בודאפעסט, וואָרמדאָף.

Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
פרענומעראציאָנס-פרייז דעם בלאַטעס:
פיר עשטעריייך-אונגארן:
גאנציאָהריג 8 גולד, האלביאָהריג 4 גולד, פיערטעליאָהריג 2 גולד.
פיר דאס איושלאנד:
גאנציאָהריג 10 גולד, האלביאָהריג 5 גולד, פיערטעליאָהריג 2 גולד, 50 קר.
פרענומעראציאָנסגעלדער, וואָ דיא אללע אנזייגען זינד צו ריכטען אן
דיא רעדאקציאָן דעס
„יידישעס פאָלקסבלאַטעס"
בודאפעסט, וואָרמדאָף.

Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
בודאפעסט מאָנטאג, ה׳ז שבט תרנ״ב. — הערויסגעבער אונד רעדאקטער: מ׳ דאָרנבוש. — צווייטער יאהרגאנג, נוממער 20

☞ דיעזענינגען הערען אבאָנענטען, דערען פּראָנומעראציאָן אם 15. פעבער ענדעטע, ווערדען אום ערנייערונג דערזוכט ערזוכט, דאמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוזענדונג דעם בלאַטעס אן איהרע אדרעסע איינטרעטע.

פאָליטישע איבערזיכט.

— I אינגערע פאָליטיק. —

דער אונגאַרישע מינסטער-פּראָזידענט, גראַף ווילהאלם סאפארי, איזט אם פרייטאג אבענדס אויס ווייען נאך בודאפעסט צוריקגעקעהרט. אם זעלבען טאגע, דא ער דעם קאָנינ דען טעקסט דער טהראָנרעדע צור גענעהמיגונג אונטערבייטעטע, וואורדע אויך דער טעלעגראפיש נאך ווייען בערופענע אָבערגעס פאָן דעם טרענטשינער קאָמיטאט, גראַף יאָזעף זיטשי, פאָן זיינער מאַיעסטאַט אין אויידיענץ עמפאַנגען, אין אָפּפאָזיציאָנעללען קרייזען אונגארנס פערזיכערט מאָן, דאס גראַף זיטשי פאָן דער קראָנע דאצו אויסערזעהען זייא, דער קונפּטונג מינסטער-פּראָזידענט אונגארנס צו ווערדען. מאָן קאָנן זיך עס ניכט פערהעלען, דאס גראַף סאפארי דעסען מאַיעיטאַט ביא דען נייוואהלען אין ווענינ צוזאַמענגע-שמאָלצען איזט, אם נייען ריכסטאג מיט גראָסען הינדערנישען זייטענס דער פערשטאַרקטען אָפּפאָזיציאָן צו קאָמפּפען האבען ווירד. עס איזט גוט דיא פראגע, אָב ער שטארק גענוג איזט, אם דיעזע הינדערנישסע צו אבערווינדען. פיר אללע פאָללע זעהט מאָן זיך שאָן יעטצט נאך נייען מאָנגערן אום, וועלכע דיא רעגיערונגס-געשאפטע אבערגרעהמען קאָנטען, ווענן דער רוקקשריטט דעם גענעראל-טיגען קאבינעטס נאָטהווענדיג ווערדען זאָלטע. איינער דיעזער מאָנגער איזט גראַף יאָזעף זיטשי, דער אין פריהערען יאהרען איינמאל שאָן מינינסטער, אונד צוואר האנדעלס-מינינסטער, וואר. פאָרלייפיג ווירד נאָך גערוארעטע. עס האנגט עבען אללעס פאָן דען גראָנאנגען אים נייען אונגאַרישען פּארלאמענטע אב. — מאָן שפּרעכט אבערינגעס הייטע שאָן דאפאָן, דאס דער יונגע גראַף יולאָס אנדראשי, דער איינשטימיג צום אבגעאָרדנעטען דעם זעכסטען בודאפעסטער בעצירקעס („טהרעזיזענשטאדט") געוואהלט וואורדע, צום נאכפאָלגער דעם האָנווערד-מינינסטערס, באַראָן פעיערוואַרי, בעשטימט זייא.

— II. קיינע אדער פריעדען? —

אויף דעם געביעטע דער אויסוואַרטיגען פאָליטיק הערשט יעטצט ווינד-שטילע. דאָך באלד קאָממט דער פריהלינג, דער דיא לאנגע עטוואס לעבהאפטער געשטאלטען דירפטע. זייט יאהרען איזט מאָן שאָן דראָן געוואָהנט, פאָם קריעג אים ווינטער וועניג צו שפּרעכען. דיא ארזאכע דיעזער ערשיינונג לייגט דאך דער רוסלאנד וואהרענד דעם ווינטערס זיינע ריסטונגען מיט וועניגער פיעבערהאפטער איללע בעטרייבט, ווייל דיעזע יאהרעסצייט אים צארענ-ריכע דאָפּפעלט רויה איזט. קאָממט עדאך דיא מילדערע יאהרעסצייט הערען, דאנן זאָרגט רוסלאנד שאָן דאפיר, דאס דער פריעדע איירָאָפּאס דאס גלייכגעוויכט פערליערע. דיעזע מיל-דערע יאהרעס-צייט, דיא „סאזאָן" דער רוסישען קריעגס-פּארטיא, נאהט יעטצט הערען. דיא רוסישען ציימטונגען געהען דענן אויך שאָן דאראן, דיא אינגערען אנגעלעגענהייטען דער באלקאנ-שטאאטען צום גענעגנשטאנדע אדרער לעבהאפטען דיסקוסיאָן צו מאכען. דיא רוסישען מיליטאר-ציימונגען שפּרעכען דאפאָן, דאס דער גענעראל-גובערנאָר פאָן וואַרשוי, גענעראל גורקאָ, נאכסטענס זיין האָהעס אמט נידעדערלעגט, אום דען אָבער-בעפעהל אבער דיא גענען דייטשלאנד בעשטימטע קריעגס-ארמעע צו אבערנעהמען. וואהרענד גענעראל דראגאָמיראָוו אלס דערזיינע גענאנגט ווירד, דער דיא גענען אָסטערריייך-אונגארן צו עגטוזעדענדע ארמעע קאָממאנדירען זאָלל, זייט פיער יאהרען ווירד אללדערלייך צור פּרייהלונגס-צייט דער אויסברוך דעס קריעגעס פאָן דען פרייגדען דעס פריעדענס מיט באנגער בעזאָרגנוס. פאָן זיינען פיינדען יעדאָך ביט אונגעדולדיגער זעהנזוכט ערוואַרטעט. וואס דיא קאַטאַסטראָפע נאָך הינטאנדאלט, איזט דאס אונגעהייערע רייזקאָ אונד דיא שווערע פערענטוואָרטונג, דיא דעמיינינגען צופאללען, דער דען ערסטען שרייט צום פרייעדענסבריכע אונטערניממט. רוסלאנד צייגט אממער גוטע לוסט צו דיעזעם שרייטע, דען עס וואָהל שאָן געטהאן האבען ווירדע, ווענן ניכט צור אלטען פלאגע דעס גיהילומס דיא נייע מארטער דער הונגערסנאָטה יעטצט הינצוגעטרעטען וואָרע.

טאגעס-נייאיגקייטען.

(טהראָן-ענטזאגונג דעס ענגלישען קראָנפּרינצען.) אין פאַרזיגר בלאטט ווייל אים נאנין בעיאָנדערס גוטער קוועל-לע: ערפאהרען האבען, דאס דער ענגלישע טהראָנפאָלגער, פרינץ פאָן וועלס, זייט דעם טאָדע זיינעס אלטערען זאָהנעס, דעם הערצאָגס פאָן קלאַרענצע, דיא אבזיכט געאייסערט האבע, דער פאָליטיק נאָנצליך צו ענטזאגען אונד אויף זיינע טהראָן-רעכטע צו גונסטען זיינעס זאָהנעס צו פערציכטען.

(עקס-קאָנינ מילאָן פאָן סערביען) האט אן דיא סערבישע רעגיערונג איין שרייבען גערעכטעט, אין וועלכעם ער פאָללשטאנדיג אויף דיא מיטגליעדשאפט דעס קאָנינסהייזעס פערציכטעט. דאס סערבישע שטאאטסבירגער-רעכט גיעדערלעגט אונד דיא פערפּפליכטונג איבערניממט. ניע מעהר אין זיינעס לעבען דען באדען סערביענס צו בעערעטען.

(פאָן לודווינ קאָשוטה) שפּראך נעסטערן אבענדס נאנין בודאפעסט. דענן עס וואר דיא נאכריכט פערבריטעט, דאס דער גראָפע פאַטריאָט אויס דעם לעבען געשיידען זייא. ביז צור שטונדע איזט אויס טוריין נאָך קיינע מעלדונג איבער דאס בעפינדען קאָשוטה׳ס איינגעטראָפּפען.

פאָליטישע איבערזיכט.

— I אינגערע פאָליטיק. —

דער אונגאַרישע מינסטער-פּראָזידענט, גראַף ווילהאלם סאפארי, איזט אם פרייטאג אבענדס אויס ווייען נאך בודאפעסט צוריקגעקעהרט. אם זעלבען טאגע, דא ער דעם קאָנינ דען טעקסט דער טהראָנרעדע צור גענעהמיגונג אונטערבייטעטע, וואורדע אויך דער טעלעגראפיש נאך ווייען בערופענע אָבערגעס פאָן דעם טרענטשינער קאָמיטאט, גראַף יאָזעף זיטשי, פאָן זיינער מאַיעסטאַט אין אויידיענץ עמפאַנגען, אין אָפּפאָזיציאָנעללען קרייזען אונגארנס פערזיכערט מאָן, דאס גראַף זיטשי פאָן דער קראָנע דאצו אויסערזעהען זייא, דער קונפּטונג מינסטער-פּראָזידענט אונגארנס צו ווערדען. מאָן קאָנן זיך עס ניכט פערהעלען, דאס גראַף סאפארי דעסען מאַיעיטאַט ביא דען נייוואהלען אין ווענינ צוזאַמענגעשמאָלצען איזט, אם נייען ריכסטאג מיט גראָסען הינדערנישען זייטענס דער פערשטאַרקטען אָפּפאָזיציאָן צו קאָמפּפען האבען ווירד. עס איזט גוט דיא פראגע, אָב ער שטארק גענוג איזט, אם דיעזע הינדערנישסע צו אבערווינדען. פיר אללע פאָללע זעהט מאָן זיך שאָן יעטצט נאך נייען מאָנגערן אום, וועלכע דיא רעגיערונגס-געשאפטע אבערגרעהמען קאָנטען, ווענן דער רוקקשריטט דעם גענעראל-טיגען קאבינעטס נאָטהווענדיג ווערדען זאָלטע. איינער דיעזער מאָנגער איזט גראַף יאָזעף זיטשי, דער אין פריהערען יאהרען איינמאל שאָן מינינסטער, אונד צוואר האנדעלס-מינינסטער, וואר. פאָרלייפיג ווירד נאָך גערוארעטע. עס האנגט עבען אללעס פאָן דען גראָנאנגען אים נייען אונגאַרישען פּארלאמענטע אב. — מאָן שפּרעכט אבערינגעס הייטע שאָן דאפאָן, דאס דער יונגע גראַף יולאָס אנדראשי, דער איינשטימיג צום אבגעאָרדנעטען דעם זעכסטען בודאפעסטער בעצירקעס („טהרעזיזענשטאדט") געוואהלט וואורדע, צום נאכפאָלגער דעם האָנווערד-מינינסטערס, באַראָן פעיערוואַרי, בעשטימט זייא.

— II. קיינע אדער פריעדען? —

אויף דעם געביעטע דער אויסוואַרטיגען פאָליטיק הערשט יעטצט ווינד-שטילע. דאָך באלד קאָממט דער פריהלינג, דער דיא לאנגע עטוואס לעבהאפטער געשטאלטען דירפטע. זייט יאהרען איזט מאָן שאָן דראָן געוואָהנט, פאָם קריעג אים ווינטער וועניג צו שפּרעכען. דיא ארזאכע דיעזער ערשיינונג לייגט דאך דער רוסלאנד וואהרענד דעם ווינטערס זיינע ריסטונגען מיט וועניגער פיעבערהאפטער איללע בעטרייבט, ווייל דיעזע יאהרעסצייט אים צארענ-ריכע דאָפּפעלט רויה איזט. קאָממט עדאך דיא מילדערע יאהרעסצייט הערען, דאנן זאָרגט רוסלאנד שאָן דאפיר, דאס דער פריעדע

טראַגישער לינען נעגען דיא יודען צו פערהינדערן אתד אין איינצעלנען פאַללען ציינטע זיך פילאַטוס נאכזעבנ; וואָ ער אבער איז פאַלשק אָדער האבזוכט איינע באַהויט אַס נראַסען נעגען דיא יודען אַס שולדע פערהרטע, דא וואר ער בעריים, זיינער שאַנען מיראַס אללעס צו פערשפרעכען, אבער נעכסט דאַסען צו האַלטען, וועגן ער דיא ראַן מיט פערזוריטשען איינען זאַה, דא פערשפראַך ער, וויא איין שול-בוב, דאַס עס נעכט מעהר נעשעהען וועדדע; בייא דער נאַכסטען געלעגען-הייט יעדאָך וואַר ער וועדער דער אלטע.

איינעס טאַגעס טראַט פילאַטוס אין דאַס נעמאַך זייגער מיריאַם, דייכטע אידר איין שרייפט-ששקק אונד שפּראַך:

„זיעה דאָך, וויא מאַן אין דאָס איבער מיך דענקט! דאַס שריינט מיר דער קאַנצלער סעיאַנוס.“

מיריאַם נאַהם דאַס שרייבען אונד לאַז:

„פילאַטוס, דוא ביסט אין דעם נעשעע דער העבראַיִשען נעפאַנגען אונד איבערזיעדרסט נאַכן דוא וווהלעשיש אוס-שריבע דער יודען, דוא זיך אונטער דיינען איינען אבשפּעלען, דא איזט אין אסיא, נאַמענס יאַזוע, אין יעזוואַלעס, דער פערדיוס אונד פיעל פאָלק אַס זיך זאַממעלט, נאַכן וויא עס דער אסיא יאָנאַס אין נאַלילאַא נעשריעבען, אבער וואַהרענד דער פאָלקס-פירסט העראָדעס אנשפאַס דעס יאָנאַס דען קאָפּף אבשלאַגען לעסט, לאַסעסט דוא דעס איטזוויעלער יאַזוע פיינען שפּיעלען.“

מיריאַם ערשראַקק, אַלס זיא פערנאַהם, דאַס עס אן דאַס לעבען דעס אסיא יאַזוע נעהט; אבער זיא ליעס עס ניכט מערקען, אָבדערן אַנטע ערנסט:

„יאַ, יאַ, יאַזוע שרייבט עס נאָך פיעל שלימער, אַלס זיין פאַרנאַנגער יאָנאַס; דענן דיעזער בעשאַרטע גיר דוא יודען, וואַהרענד יאַזוע אויך דוא ראַטער פיר זיך צו נעווינען פערשטעהט. דיין דויסטאַגן מאַרקוס אונד נאָך אנדערע איינ-פלוסרייכע ראַטער נעהען אינס פייער פיר איהן, איך שוויעג ביז עטאַס. נון אבער, דא זיא מיט דער פרעגען בעהויפטען אויפשטעהען, דאַס דוא העבראַיִשען דיך בלייבט מאַכט, וו אַ וועלל איך דיך דוא אויינען אפּפּען, אַס דיר דוא וווהלערוען אין אידער נאַנצען שייסליכקייט צו ציינען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

קורזטאַבעללע פאָם 11. פּעכער.

נעלד-קורז

	קר. פל
מינצדוקאַטען	5.58
דאַנדזוקאַטען	5.50
אָסט.-אונג. 9-גולדען-נאָלדשטיקע	9.36
נאַפּאָלעאָנדאָר (20 פראַנקס)	9.36
20 מארק-שטיקע	11.57
דייטשע ריישסבאַנקנאָטען	57.90
פאַפּיער-רובעל	115.75

ווערטה-פאַפּיערע

אונגאַרישע גאָלדרענטע צו	4%	108.—
אונג. פאַפּיער-רענטע צו	5%	102.50
אָסטערר. גאָלדרענטע צו	4%	111.50
„ פאַפּיערענטע צו	5%	102.50
סערבישע פראַמיען-אַנלעהען צו	3%	39.—
פּפאַנדשיינע דעס אונג. באַנקענקר.-אינשט. צו	4½%	100.50
דער אונג. היפּאָטעקענבאַנק צו	5½%	102.50

לאָזע

אונג. פראַמיען-לאָזע	100	140.—
„	50	139.—
מהייסטהאַל-לאָזע	100	134.—
וויינגערלאָזע	100	153.—
אָ-סיזו-לאָזע		3.—
קרעדיטלאָזע	100	185.—
קלאַרי-לאָזע	40	54.50
דאָגוי-דאַמפּפשיפפאַהרט-לאָזע	100	124.—
אינסבריקער לאָזע	20	23.
קראַקויער לאָזע	20	21.75
אַלדאָ-לאָזע	40	53.50
רודאָלפס-לאָזע	10	20.50
שאַלס-לאָזע	10	61.—
זאַלצבורגער לאָזע	20	24.25
טאַנישלויער לאָזע	20	30.50
וואַלדשטיין-לאָזע	20	35.—
ווינדישגרעץ „	20	57.50
אָסטערריכישע רואָטע קרייצלאָזע		17.60
אישאַלעניישע „		12.90
אונגאַרישע „		12.50
דאָמבוי-לאָזע		7.—
1854-ער 4% שטאַטסלאָן צו 250 פל.		138.—
1860-ער 5% „ 500 „		140.—
„ „ 100 „		147.75
1864-ער „ 100 „		182.25

שלינאַוויטין של פסח.

שמעטס אין גראָסען פאָרראַטהען, זאָראָהל אין אַרי-נינגאַל-אַלס אין קליינען געבינדען, אויף פערלאַנגען מיט הכשר של הרב המאון מו"ה משה פוקס נרו יאור אב"ד ור"מ דקהלתנו יצ"ו.

קורלענדער עט אוללמאַנן
נראָסוואַרדיין.

Kovács Rafael

אוהרמאַכער אונד יו-וועלער

Budapest, Waitznerring Nr. 9.

(Simonyi-sches Haus)

פעריקיפּט אַללע נאַטשנען פינקטליך דעוולירט שוויצער טאַשענ-אוהרען, וו אויך פענדל-, וואַנד- אונד וועקקער-אוהרען.

נראָסעס לאַגער פאָן וואָלל, זילבער, יו-וועלען אונד כינאַ-זילבער. — אוהר-דעפּאָראַטהרען וועדדען מיט 1-יאַהרינער נאַראַנטיע נעווייסענהאַפט אויסגעפּוהרט. נאָלד, זילבער אונד יהיזלען וועדדען צום רעפּאַרירען אנע-נאָממען, בוהס-נאָלד אונד זילבער ווירד איינגעטויישט.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch.

Druck von Sam. Márkus, Budapest.

דער עניפטער, אן מענשען אונד פיעה, וואר אין דיעזער נאַכט דאַס לעבענס-ענדע נעקאָממען.

דען קינדערן איזראַעלס וואַרד אין דיעזער נאַכט קיין האאר גע-קריממט, דענן נאָטט האַטטע איהנען בעפאָהלען, דיא טהור- אונד פעגנסטער-פּפאָסטען מיט דעם בלוטע דעס אָסטער-לאַממעס צו בע-שפּריטצען, דאַמיט דער טאָדעס-ענגעל דיא וואָהנונגען דער יודען פאָן דענען דער עניפטער אונטערשיידע.

פרעה וואַרדד פאָן שרעקקען אונד אנגסט בעפאַללען, דענן אויך ער וואַר אין „בכור“ אין ערסטגעבאָרענער. יעדע מינוטע פּרכטעטע ער, דאַס זיא דיא לעטצטע יוינגע לעבענס זייא.

דא איילטע דיא נאָך לעבענדע פרינצעסען אונד דאַס נאַנצע קאָ-נינגליכע הויז מיט פאָן פּרכט אונד אנגסט בעפליעגלטען שרייטען צו משה. עס וואַרדד איהם דא פאַרגעוואָרפען, וויא אונדאַנקבאַר ער זיך ציינע, דאַס דאָך דיא פרינצעסען איהן ליעבעפאָלל נערעטטעט האַבע, וואַס ער אידר דאַמיט פערגעלטע, דאַס ער אונהייל אַבער דיא קאָנינגליכע פאַמיליע ברינגע, אין דערען שאָסע ער זיינע יונגענד, געליעבט אונד גע-אַכטעט, פערלעבטע. זיא דראַנגען אין מאָזעס זאָ לאַנגע, ביז ער אוהנען דיא פעריכטונג נאַב, דאַס דער קאָנינ אַס לעבען בלייבען וועדדע.

נון וואַרדד משה אונד אהרן פאָן פּרעה בעשטוהמט, דאַס פאָלק איזראַעל אויס דעם לאַנדע צו פיהרען; אבער דיעזעס זייטע; עס פער-צעהרטע ערסט דאַס אָפּפער-לאַמס; שטעהענד, מיט דעם וואַנדער-שטאַב אין דער האַנד, דיא נרטע אויס דיא לענדען געוואַנדען, דיא ריזע-בינדעל אויף דען ריקקען געשנירט, פערצעהרטען זיא עס. נור אויף דאַס אונאַבלאַאַסינע פלעהען אונד ביטטען דער עניפטער איילטען זיא יובעלנד אונד פראָהלאָקקענד אויס דעם לאַנדע אויהרער קוואַלן. דיא עניפטער ליעפטען אוהנען ניכט איינמאַל צייט, דען נעקנעטעטען טייג צו באַקקען; זיא מוסטען אוהן אין טוכער הוללען אונד אן דער יאָנגע בראַטען.

אן דיעזע בענעבענהייט אין דער נעשיכטע אונזערעס פאָלקעס ער-אינגערט אונס אַללאַהרליך דאַס פ ס ח - פ ע ס ט, דער „חג המצות“ דאַס פעסט דער „אונגעזייערטען קוכען“, וועלכעס וויר, זאָלאַנגע דיא וועלט בעשטעהט, פריידיגען הערצענס פייערן, דענן עס עראָינגערט אונס אן דיא ערלאָזונג אונזערער פאָטער, אן דען ערהאַבענען מאָזעס, דא דיא יידישע נאַציאָן פאָם יאָבע דער שקלאַפעריא בעפרייט וואַרדד. דיעזעס פעסט ווירד דעסהאַלב אויך „זמן חרותנו“ דיא ציט אונזערער פריהיט, נענאַנגט.

דער עניפטער, אן מענשען אונד פיעה, וואַר אין דיעזער נאַכט דאַס לעבענס-ענדע נעקאָממען.

דען קינדערן איזראַעלס וואַרד אין דיעזער נאַכט קיין האאר גע-קריממט, דענן נאָטט האַטטע איהנען בעפאָהלען, דיא טהור- אונד פעגנסטער-פּפאָסטען מיט דעם בלוטע דעס אָסטער-לאַממעס צו בע-שפּריטצען, דאַמיט דער טאָדעס-ענגעל דיא וואָהנונגען דער יודען פאָן דענען דער עניפטער אונטערשיידע.

פרעה וואַרדד פאָן שרעקקען אונד אנגסט בעפאַללען, דענן אויך ער וואַר אין „בכור“ אין ערסטגעבאָרענער. יעדע מינוטע פּרכטעטע ער, דאַס זיא דיא לעטצטע יוינגע לעבענס זייא.

דא איילטע דיא נאָך לעבענדע פרינצעסען אונד דאַס נאַנצע קאָ-נינגליכע הויז מיט פאָן פּרכט אונד אנגסט בעפליעגלטען שרייטען צו משה. עס וואַרדד איהם דא פאַרגעוואָרפען, וויא אונדאַנקבאַר ער זיך ציינע, דאַס דאָך דיא פרינצעסען איהן ליעבעפאָלל נערעטטעט האַבע, וואַס ער אידר דאַמיט פערגעלטע, דאַס ער אונהייל אַבער דיא קאָנינגליכע פאַמיליע ברינגע, אין דערען שאָסע ער זיינע יונגענד, געליעבט אונד גע-אַכטעט, פערלעבטע. זיא דראַנגען אין מאָזעס זאָ לאַנגע, ביז ער אוהנען דיא פעריכטונג נאַב, דאַס דער קאָנינ אַס לעבען בלייבען וועדדע.

נון וואַרדד משה אונד אהרן פאָן פּרעה בעשטוהמט, דאַס פאָלק איזראַעל אויס דעם לאַנדע צו פיהרען; אבער דיעזעס זייטע; עס פער-צעהרטע ערסט דאַס אָפּפער-לאַמס; שטעהענד, מיט דעם וואַנדער-שטאַב אין דער האַנד, דיא נרטע אויס דיא לענדען געוואַנדען, דיא ריזע-בינדעל אויף דען ריקקען געשנירט, פערצעהרטען זיא עס. נור אויף דאַס אונאַבלאַאַסינע פלעהען אונד ביטטען דער עניפטער איילטען זיא יובעלנד אונד פראָהלאָקקענד אויס דעם לאַנדע אויהרער קוואַלן. דיא עניפטער ליעפטען אוהנען ניכט איינמאַל צייט, דען נעקנעטעטען טייג צו באַקקען; זיא מוסטען אוהן אין טוכער הוללען אונד אן דער יאָנגע בראַטען.

אן דיעזע בענעבענהייט אין דער נעשיכטע אונזערעס פאָלקעס ער-אינגערט אונס אַללאַהרליך דאַס פ ס ח - פ ע ס ט, דער „חג המצות“ דאַס פעסט דער „אונגעזייערטען קוכען“, וועלכעס וויר, זאָלאַנגע דיא וועלט בעשטעהט, פריידיגען הערצענס פייערן, דענן עס עראָינגערט אונס אן דיא ערלאָזונג אונזערער פאָטער, אן דען ערהאַבענען מאָזעס, דא דיא יידישע נאַציאָן פאָם יאָבע דער שקלאַפעריא בעפרייט וואַרדד. דיעזעס פעסט ווירד דעסהאַלב אויך „זמן חרותנו“ דיא ציט אונזערער פריהיט, נענאַנגט.

טיעף נעדעמיטהיגט. זאַהען דיא עניפטער דיא יודען ערדאָבענען הויפטעס דיא קנעכטשאַפט פערלאַסטען; קיינער פאָן איהנען וואַנטע עס, דען מונד נענען זיא צו אָפּפענען; זעלבסט דער הונדע נעבעלל פערשטומ-טע בייא איהרעס אויסצונע אויס עניפטען.

אנגסט אונד שרעקקען ווירד דעראַיינגעט אויף דיא הייטיגען פיינדע איזראַעלס ערפּיללען, דיא שטראַפע פיר זיא קאָנען ניכט אויסבלייבען, דענן עס איזט איינע אונאַנטשאָלדיגע, פאָן דער נעשיכטע אַללער ציינען בעקראַפטיגטע, וואַרהייט, דאַס דיא פינדע דעס יודענטהומס וואָהל אין דען האָבסטען קרייזען דער פאָלקער צו פינדען וואַרען (כל המצר לישראל נעשה ראש), דאַס זיא אבער דאַנן אומזאָנ טיעפער זאַנקען. דיעזע שטראַ-פע מוס אונד ווירד אויך דיא הייטיגען בעהיקקער אונזערער ברודער אויס צאַרענרייכע עראַיללען. נאָך האַט דער עוויגע זין פאָלק ניכט פערגעס-סען, וועלכעס ער דאַנו בעשטוממט האַט, אונטער שווערען ליידען דיא עדקענגטניס נאָטטעס אויף דער עדע צו פערמייטען. איזט דיעזעס ציעל ערריכט, דאַנן ווערדען אַללע מענשען פאָן דעס גיסטע אי נ ע ס נאָטטעס דורכדרונגען זין.

משה וואַנדערטע נון מיט דען דורך איהן בעפרייטען קינדערן איז-ראַעלס אי-מער פאָן וואַרנס ביז ער, נאַ דעם ער דיא נראָסען זאַנד-וויס ען דורכ שרייטט, צום האַטהען מעער געלאַנגטע.

דער בעאַנגען פי מ ש שווערע קאַמפּפע, שיער ערלאָזע מוהען אונד קוואַלען, וועלכע איהם דאַס האָהערע אָרדונג ניכט געוואַהנטע, אים יאָבע דער שקלאַפעריא פיר דאַס ערהאַבענע געפיהל דער פרייהייט אבגעשטו-מפּפט פאָלק פערזאַרגאַבט. אַלל דאַס ערטרוט משה מיט דער ליעבע איינעס צאַרטליכען פאַטערס, דיא ער פיר זיין פאָלק עס-פאַנד.

באַלד האַט דאַס מיסטרויען זיין שאַדליכעס גיפט אין דיא הערצען דער איזראַעליטען געשפּרייצט אונד זיא צור עמפּאָרונג נעגען אהרען טרייען פיהרער איפּנעשטאַכעלט.

אַלס דיא עניפטער נאָך פערלוף פאָן 3 טאַגען פערגעבענס דיא ריקקעהר דער איזראַעליטען ערוואַרטענען, פאָרגעטען זיא איהנען מיט אינער פּרכטבאַרען מאַכט נאָך, אום זיא וויעדער אונס לאַנד צו ברינ-גען אונד זיא צו דען שטאַאַט-אַרבייטען צו פערפּלענדען.

דאַס ערשראָקענע פאָלק, עס נאָך דאַס געפיהל דער שקלאַפעריא אנדאַפטעטע, פוהר בים אנגליקע דעס צאַהללאַזען עגפּטישען הערעס צוזאַממען. עס עגטזאַנט דען איזראַעליטען דער מוטה, דען זיא קוים דורך

גלויבען, איך קענגע דיא שטימטונג, איינע זאלכע קאמפפעסווייזע נימצט דער ארטהאדאקסיע אונפער-גלייכליך מעהר, אלס וועגן מאן פאליאנטען פאלל דעס לאבעס איבער זיא שרייבען ווירדע.

יעדען אנשטאנדינען מענ-שען ערפיללט עס מיט אונאוים-שפרעכליכעס עקקעל, ווענן ער ליעזט, וויא צום ביישפיעל זייט וואכען דער רעדאקטער דער „אללגעמיינע יידישע צייטונג" דען פראזעס דער ארטהאדאקסען אינזולטירט. צופאללינ קענגע איך פערזאנליך דען רעדאקטער, ע ה ר ע נ ט ה י י ל, זייט איינער לאנגען רייהע פאן יאהרען. ווער וואר-ען פערזאנליך בעקאנענט נאך צו איינער צייט, וואו דער מאנן לעהרער אין אראד וואר. איך ווערדע עס ניע פערגעסען. ווער טראפען אונס אין דער פראמענאדע אין אראד. אים ליופע דעם נעשפראכ-כעס ענטפופסטע זיך דייזער מענש אלס וואהרהאפ-טער נאמטעפלייגנער. „מיין ליעבער פריינד" — זאגטע ער טיר — „אין רודעל צייטינגער שטערבט פיעל האר-הער אין מיינער אכטונג, אלס דייזעס יודענ-פאקר; פערזוואר פענערע מענשען, אלס יודען זינד, ניכט עס אויף דייזער ווייטען וועלט קיינע. ווענן איך וויססטע, דאס איינעס מיינער קינדער העבראיש נור לעזען קאנענטע, ווירדע איך אים דען קאפף אומרעדען, דענן שאן לאנגנס האבע איך דען יידישען הערראנאט דעטהראנ-זיר-טי" — איך ערקאנענטע אפארט, ווענן איך פאר מיר האבע אונד נעוואנן דורך דייזע איינסערונגען איינבליקק אין דיא זעעלענע-וועלט אונד מיט דער מענשהייט צערוואר-פענען מענשען.

איזט עס נון ניכט האבסט אנווידערנד, ווענן איין זאלכער מענש דיא שטירנע האט, פיר איין פאאר לומפיגע גולדען אפפענטליך איינע זאלכע שאמלאזינקייט צו בעקוגדען, דאס ער אין איינעס-פארט מיט פראמעמע אוינענפערדרעהען פאן דער „הייליגען נאמטעטלעהרע" שפריכט? איין זאלכער מענש נעבערדעט זיך אלס איינפערער פיר דיא „הי-ליגע נאמטעטלעהרע" דערלוט זיינעס איינענען אויסשפרוך „דען הערראנאט לאנגנס ט דעטהראנזיר ט האט... איין זאל-כער מענש ערייפערט זיך פיר רעצעפטיאן, דער „איינען רודעל ציינינער האהער אבטעט אלס דאס נאנצע יודענ-פאקק" — איין זאלכער מענש וואנט עס, דיא ארטהאדאקסען ראבבינער אונגארנס דיא ער שפאטט-ווייזע „נארנס" גענגנט, צו פערזפלירען, צו פער-לאכען, צו פערדאהנען? — איין זאלכער מענש וואנט עס, דען לאנגנאהרינגען ערפראבטען פיהרער פראנטע אייפיג דיא פיינגעפססן, אלס איין מאנערע, בלוי-כער מאנן אויס דעם שאטטען אייגער זיילע הערפאיראט, וזא ער זיך בזהער פערבראנגען נעהאלטען.

„איין נעשאנדנים, דאס זיא זיך דער פערבעכען שולדיג ערקענגען, דיא איך זאבען גענאנגט."

„אבער איך בין ניכט שולדיג, זיא וויססען עבענזא גוט וויא איך דאס איך אז אנשולדיג בין וויא איין קינד."

„איך וויס נערארדע דאס גענעגנהייל. קאממען זיא, וואללען זיא אנשפרעכען?"

„מיך צור פערראטהערין אונד מארדערין שטעפפעלן? נימאלס!"

„איך זעהע, דאס מיינע מילדע אונפערזיכטע איזט. זיא זינד באלד גענוג, שייסליכע פערבעכען צו בענעהען, אבער צו שטאלץ, אום זיא איינגעזנעשטעהען. לענגע דייזעס מאד-כען וויידער אין דען זאר, אונד שלאגט דיא נאגעל איין."

„אָ נאפט, זינד זיא איין מענש אדער איין שייפעל? נעבען זיא מיר דאס אפטיר. איך ווילל אללעס אונטערצייכנען נור אים מיין עלענדעס לעבען פיר איינע ווייטע לאנגער צו פרייסען, יאממערט דיא פרינצעססין.

„שנירדעס אידרע פעסטעלן אין אנטצווייא, דאס זיא דיא דעכטע האנד בענטצאנן קאנן; זאגטע דער פרינץ קורץ, וואה-רענד איין לאכעלן וואהרהאפט האללישער באזהייט אונד דעם פריאומפפס אום זיינע דיענגען, נרייזאמען לייפסען שפיעלטע.

מאן טהאט נאך דעם בעפעהל דעס פרינצען, פיר-לאריישט, דעס פאליצייא-מיניסטערס סעקרעטאר, שרייט צור פרינצעססין אונד איבערגאב איהר דיא אין פינגע נעשוכטע פערע.

(פארזעצונג פאלגט).

בספר הישר. -- הערדן R. F. S. G.: דאס איהנען דיא נע-שיכטע דער יודען אין ענגלאנד ניכט אונבעקאנגט איזט, נלוי-בען ווייר איהנען; דיא קענגנמנים דערזעלבען זעטצען ווייר פאן יעדעס יודען פארויס. האבען זיא דענן נעגלויבט, דאס ווייר איינע נ י י ע „יידישע נעשיכטע" ערפינדען וועדדען? — לאבליכער קרעדיט-פעראיין אין סאנאק: דען פראנומע-ראציאנס-בעשראג פאן 2 גולדען ערהאלטען, ערמאסיגונג קאנגען ווייר אויך פיר דיא צוקונפט ניכט נעוואהרען. — הערדן ב. פריעדמאנן אין טשאס: ווייר זינד נענגען דיא ב ע ו ו ע-נונג, האבען אונס ענדאך נעמאהלס נענגען דיא ר ע צ י פ י-ר נ נ נ; זעלבסט נעאיינערס. אבוהאל פיעלע, דארנפער אויך זיא, דייזעס פערלאנגען אן אונס ריכטען. פאן דער רעדע דעס הרב הנאון הצדיק דקק קליינוואלדיין האבען ווייר דעס-האלב נור קורצע ערוואהנונג נעמאכט, ווייל מאן אונס עבען נור איינען אויסצוג צוגעזענדע האט. אין וועלכעס יענע שעללע פארקאממט, דיא דער ערהוזדידיגע הערר נענגען דאס שייג-ארטהאדאקסע יידישע בלאטטכען ריכטעטע. דייזע שעללע קאנגען ווייר ניכט ווידערגעבען, דאמיט מאן ניכט נלייבע, דאס ווייר בלאס אוס קאנקורענץ-ווכט נאך יעדער אהנלייכען אייפערזוכט אין דען. — „בייער אבאנענט" אין ד': אָב. אונטער אויפזיכט" וויססען ווייר ניכט; זא פיעל איזט אונס נור בעקאנט, דאס דיא קאסט אים פראנליכען נאסטהויזע פערלאססליך כשר איזט. — הערדן ס' רוסנאק אין קאשוי: בעסטען דאנק פיר אידרע פריינדליכען וואהרשע! — הערדן מ' פריעדמאנן אין ט-נאנא: זא לוישעט דיא אייפערזוכנג; אָב זיא זיך בעשטאטיגט, מוסס מאן אבוואהרטען. — הערדן י' נרינפעלד אין נ-בוהאל: ערהאלטען. — הערדן ש' הירש אין באָיידאד: פ אָבע-נוממער נעדאט אן זיא אב; דען אנפאנג דעס פאללעטאמס קאנגען ווייר יעדאך נור אונ-ווערע פ' מ' אבאנגענטען צוזענדען. — הערדן אינ' שטערן אין לאקוט: ערהאלטען. דיא אדרעסס-שלייפע ווירד נעדרוקקט. — אן מעדהרערע: ווייר בישטען אוס נעדולד בעצעלעך דער אדרעסס-שלייפען; אל ל ע יידרען נעדרוקקט. דער צו-וואכס אן נייען אבאנגענטען איזט נאטשלאב זיא בעריישענד, דאס דיא שלייפען נכט אויף אינשאל אינגאל, אנדערן נור דער ייהע נאך צום דרוקק בעפארדערט ווערדען קאנגען, וכל הקודם זכה. — הערדן ז' לאווי אין ב"כ: ערהאלטען. דיא צוזענדונג דעס בלאטטעס איזט דיא בעסטע עמפפאנגס-בעשטאטיגונג, דא ווייר דאסזעלבע נור יענען שיקקען, דיא איינגעצאהלט זיינען. — הערדן מ' ק' ה' אין לעטצטנטס: ווייר נעשע-הען, פיר דען איינהאלט דער אנגאבען איבערגעהמען ווייר ניכט דיא פראנטשוואהרטונג. — הערדן י' כ"ן זאנגער אין מ-סינעס: זיא פראגען צו פיעל; פערערדעטטער הערר, אונד דאנו נאך איבער דינגען, דיא אהנען נאנען גלייכגלטיג זיין קאנגען, זא פיעל קאנגען ווייר אהנען נור אנש-ווערטען, דאס נ'אף טשאק; נירגענדס אלס אנגע-אדרעטטער נעזאהלט איזט, דא ער איזט קיין מאנ-דאט ערפעלקערט. אייף אונזער בלאטט קאנן מאן אויך מאנאטליך פראנומעריר; סעפאראט-אבדרוקקע ערהאלטען יעדאך נור קוואר-אבאנגענטען. — לחרב החכם ר' אברהם ראפאפארט נ"י בקק מ' נ - שאמבאר: ווייר ווייעדערהאלען, דאס אידרע בעמערקונגען נאנץ ריכטיג זינד, אבער נור פאן א י ה ר ע ס שאנדזיגקט. אין דער ר ע צ ע פ צ י אָן אלס זאלכער קאנגען ווייר ק ר י נ ג נ ע ה ר פיר דיא „יידישע רעליגיאן אים אללגעמיינען ערבליקקען, וזאהל אבער פיר דיא אָרטהאדאקסע יודענהייס אונגארנס, דערען אויסאנאמיע דיא נעאלאנגען אויף נרונד דער רעצעפציאן פערגיכטען קאנגטען. דאס האבען ווייר נעזאגט אונד דאס זאגען ווייר וויישער. ווייר בעגעגנען יעדעס אונזע-רע פ' מ' אבאנגענטען מיט דער נעבערזיכטיגונג אכטונג, איה-נען אבער אומאמעהר, אלס זיא צאר פאמיליע דיע חתם סופר זצ"ל נעהאבט. ביא אללדעם קאנגען ווייר אונס אבער פאן נימאנדעס איינע מיינונג אויפדראנגען לאסטען, דיא אונ-ערער איינענען איבערצייגונג ווידערשפריכט. ווענדען זיא זיך זאגאוואנען בעצעפאללס צו איהרער פאמיליע נעהאפ". זעהנען זיא נור, מיט וועלכעס פייער-איפער דערזעער ערהוזדידיגע הערר פיר דיא נעאלאנגע בעווענונג איינטרייטט. דיא ער איינען „קדוש השם" נענגט! התם סופר זצ"ל האט דיא עמאנציפא-ציאן דורכהאוס ניכט פערוואר פען; אין זיינער „תשובה" בראכטע ער איין גלייכנס מיט פערשטייבענגען קאנגטס-זאהנע, דעס דער קאנג אין דער פערבאנגונג איינען פאלאסט ערריכטע לאסטט. נון, דאס „גלות" איזט דאך אללנגאללס ערבראכ-ליכער מיס, אלס אהנע פאלאסט. דאס „בואו חסו בצל" בלייבט אין זיינער נעלטונג. זזנדערן זזא אונס נינסנס איינען זאכליך נעהאלטענגן אויסזאמען איין, דען ווייר נערנע פער-אפפענגליכען ווערדען. — אבאנגענגס מאטרא: זיא האבען פאללקאממען רעכט. בעסטען גרוס! — ניכט נעצאנגען

דער ארטהאדאקסיע זיסטעמאטיש צו בעזזהדען, צו אינזולטירען? איך ערקלארע עס אפפען: איך בלייבע ניכט אללעס, וואס ר' יצחק רייך טהוט אבער צו טהון אונטערלאססט, אבער דאס ווירד דאך יעדער אונבעפאנגענע צוגעבען, דאס מאן מיט אינעס מאננע אין דער שטעללונג דעס רייך ניכט זא פע-פאהרט, וויא דיעס זייטענס דעס עה-רענטהייל נעאיבט ווירד. איך בין דורכאוס ניכט שוואטרעריש בעגעלעגס, אבער איך מאכטע דאך דעס מענשען אין דיא אוינען שוין, דער — אויסבע-נאממען, דאס ער איין מיט זיך אונד דער וועלט צערפאללענער מענש איזט — ניכט פאן בעוואונ-דערונג ערפיללט איזט פיר דיא זעלטענע הערצענס-נינט אונד זאגטס-ענען הערפאר-אנגעדען אינענע-שאפטען דייזעזס ר' יצחק רייך. אין מאנן, דער זיין נאנצעס לעבען אינעס אדעאלען צוועקקע נעאָפ-פערט, דער שטעטס מיט הינטאנזעטצונג זיינער אינענען אינטערעססען דער זאכע דעס יודענטהומס דייענט, זעלבסטלאָז, אויפאָפפערנד, דער יעדעס, וואָ נור מאָגליך, מיט הילפע צור זייטע שטעהט, דער נאך ניע אינענן טעללער זופפע נענאָפסען, אָהנע דייזע מיט זיינעס ארמען נעבענמענשען צו טהיי-לען: אין זאלכער מאנן פערדיענט דיא פאללע האָאכטונג זעלבסט לאָז.

(אים הויזע דעם באראנס מארין פ קאנינסווארטער) פאנד אם פערנאנגענען דיעונסטאג אבענדס איין פעסטמאהל שטאטט. וועלכעס דאס געוואמסטע אכטער-רייכישע מינסטעריאום מיט דעם מיניסטער-פראז-דענטען גראפען טאאפע, זאוואה מיטערערע הערדענזרוז-מיטגלידער, בירגערמייסטער פרינס, ראבענער דר. גידעמאנן אונד אנדערע פערזאנלינכקייטען ביוואהנטען. וויא דיא אכטער-רייכישע וואכענשריפט מיטטהיילט, וואהרען דיא שפייזען ביא דיעזעס פעסטמאהל כשר.

(ווייל זיא יודען זינד.) דער שטאדטראטה פאן פארעיאסלאוו אים רוסישען גובערנעמענט פאלטאוא) מיטטעמע אונ-לאנגסט דען רעכנונג גאלדמאנן אונד דען שטאדט-שרייבער נורא ווי ט ש ענטלאססען, ווייל זיא יודען זינד. דער בירגערמייסטער דריקקטע זיין טיעפסטעס בעדויערן אים, דאס ער אויף האה-הערען בעפעדל געצוואונגען זייא, זיא פפליכט-געטרייע, שווער ערזעטצבארע בעאמטען צו ענט-לאססען.

(איזט דר. לוענער סאטים-פאקציאנס-פאהיג?) איבער דיעזע פראגע זאהל דעמנאכסט אין וויין אין „עדערע.-ראטה" ענט-שיידען. פאר קורצעס האט דער יידישע אבגעאר-נעטע אטטאפ פאללאק דעם אנט-בעמיט-שען דעפוטירטען דר. לוענער אים וויינגער-רייכסראטהע אינע שווערע בעליידיגונג צוגעשליי-דערט, דיא דער וואקקערע אנט-בעמיט רודיג איינ-שטעקקטע. נון האט זיך לוענער פארינע וואכע אים אכטערייכישען אבגעאר דנעטענרהויז איבער דיא בעאמטען דער דאנוי-דאמפשיפפ-פאהרטש-געזעללשאפט זעהר בעליידיגענד געאייסערט. דער דירעקציאנס-בעאמטע עטיענן וויל דען אנטסעמטען צום דוללל הערייספאהרען, יעדאך מוסס פריהער אין „עדרענ-ראטה" דיא פראגע ענטשיידען. אב לוענער דער עדרע ווירדיג זייא צום דוללל געפאהרדערט צו ווערדען, נאכדעם ער עס נוכט אינמאל פערזוכט האטטע, פאן דר. פאללאק זיך גענונטהואונג צו פערשאפפען.

(איין יידישעס מאדכען) אין דעם מאהרישען ארטע רוטטעק האט אונ-לאנגסט אינען גראבסען טרעפפער געוואגנען אונד אויף אנראטהען איהרער פרייندינען פיר דיא דאר-טיגע סינאגאגע אין וואונדערשאגעס „פרוכת" גע-שפענדעט, אין וועלכעס איהר נאטע אייגנע-שטיקקט וואהרען וואר. באלד דארויף וואר דיא גלוקליכע געווינגערין אויף אינעם באללע, וואו זיא פאר דען יינגען לייטען דאמיט פראהלטע, דאס דיא יודען זיך פאר איהרעם נאטען בינגען אונד דענזעל-בען קוסטען. אלס דער געמיינדע-פארשטאנד דיעס הערטע, שיקקטע ער אם פרוכ דעם מארכען צוריקק. דיעזעס ערקראנקטע בעדענקליך אונד יאט-מערטע אונאורפראהלך, דאס זיא דער היממעל גע-שטראפט האבע, ווייל זיא זיך מיט הוילען דינגען אינגען שפאסס ערלויבטע. דער ארצט ערקלארטע דיא קראנקהייט פיד „אינפלוענצא" אונד באט דען פארשטאנד, דאס פרוכ, וועדער אנצונדמען, דא דאס מאדכען אוים קראנקונג נוכט גענעזען קאנ ע. דער פארשטאנד ווייללינגע אונטער דער בעדינגונג אין, דאס דער נאטע דער שפענדערן פאס פרוכ וועבבלייבע. דער נאטע וועדער ענטפערנט דאס מאדכען איזט וויעדער נעזונד אונד דאט אינע בע-דייטענדע סוממע פיר וואהלטהאטיגע צווייקקע גע-שפענדעט.

איבער דאס שיעדס-געריכט אין סטראפ פקרי אבען וויר נייליך נאך דעם „פעסטער ללאיד" אינען בעריכט געבראכט, דעסען אנדאלט אונס גון פאן פערלאססליכער זיטע אלס פאללקאממען ערפונדען בעציכנעט ווירד. דיא דריא אדרוווידיגען שיעדסריכטער האבען נאכין קלאר אויסגעשפראכען, דאס אינע געמיינדע אריגע אינוויללינונג דעם ראבבינערס קיינען „דיין" אויפגעדמען דירפע.

צור אוים ווא נדערונג דער יודען אוים רוסלאנד. אוים ווארשוי ווירד נעמעלדעט, דאס דער פיעלע יודען אוים רוסיש-פאלען אויסוואנדערן. דיא וואהלהאבענדערען פא-מיליען נעהען נאך נארד-אמעריקא, וואהרענד דיא ארמערען זיך דיא זיד-אמעריקאנישע רעפובליק אר-גענטיניען צום ציעלע אדערער אויסוואנדערונג ער-וואהלט האבען.

ארדינאר.

— צוטייטש אם דיא „עדאקציאן —

איך בימטע אום דאס וואהר. איך בין ווידער געאלאגע נאך ארטהאדאקסע אין דעם וואהרטע פארטי-פאליטישער בעדייטונג. אין רעליגיאזער בעציעהונג סימפאטהיזירע איך מיט דענינינען יו-דען, דיא דיא נאמטעכלעדערע שטרענגע בעאבאכ-טען. מיר אימפאנירט אין ארמער יודע, דער דאס פלייש אום 20 קר. פער קילאָ טהייערער בעצאהלט, ווייל עס כשר איזט. איך בעוואונדערע איינען ארמען פאמיליענפאטער, דער איינען אתרוג אונד לולב אום 5 גולדען קויפט, טראטצדעם ער מאנכמאל איינע וואכע לאנג אים שווייסכע זיינעס אנגעזיכטעס זיך פלאגען מוסס אום 5 גולדען צו פערדיענען. איך אכטע זאלכע מענשען, ווייל זיא היעדורך איינע כארארטערשטארקע בעקונדען, וויא מאן איינע זאלכע געמיינגליך נוכט אנטרעפן. טראטצאללדעם אבער בין איך זעלבסט ליידער קיין ארטהאדאקסע, איך בין אבער אויך קיין נעאלאג, בייליינע עס אלזא אויך נוכט, דאס דיא נעלאגען אין אלל איהרעם טהון אונד לאססען שטעקן נור דיא אונטערדריקקונג דער ארטהאדאקסען פאר אויינע האבען; יא, איך בע-טראכטע דיעס פיר איינען פערראטה אן דעם יודע-טהום; דענן וועגן ווער קיינע ארטהאדאקסען האט-טען, מוססטען ווייר, אים וואהלפערשטאנדענען אינ-טערעססע אונזערער קאנפעססיאן; זאלכע פאן אנ-דערסוואו אנאר אימפארטירען, דענן וו אעס קיי-נע ארטהאדאקסען יודען גיבט, דארט האט ליידער דאס יודענ-טהום אלס זאלכעס צו עקסים-טירען אויפגעהארט.

דאס איזט מיין גלויבענס-בעקענטנيس. איך קענגע יעדר פיעלע אנשטאנדיגע געאלאגען, דיא מיט מיר גלייכער אנזיכט זינד, אבצוואר זעלבע מיט דעם פארגעהדר דער ארטהאדאקסען; נאכעגעלך דער פיהרער דערזעלבען, אין געוויססען פראג-ען; זעהר אונצופريעדען זינד. אויך איך בייליינע נוכט אומעער דאס פארגעהדן דער ארטהאדאקסע-פיה-רער; איך קאנן עס צום בייספיעל נוכט בעגרייפען, וואס דענן דאס איינגעגלך פיר אינע פאלטיק וואר. דער אין דער הויפטשטאדט אינע סעפאראטע ארטהאדאקסע „חברה קדישא" צו גרינדען, צומאר דאך דיא גראססע חברה אונ-טער אללען אונשטאנדען דען ריגאראזעטען רע-ליגיאזען אנבערערוגנען נאכצוקאמען זיך שטעטס בעשטרעבטע. *) אונד זאָ נוכט עס נאך מעדערערע פראגען, וויא וועגנער שראפפהייט זייטעגס דער פיה-רער דער ארבטאדאקסען פעיללייכט דער זאכע צווענקקדיגליכער געוועזען וואָרע. אללדיעס אבער קאָנגטע מיך אונגאָלך דאצו פעראנלאססען, דיא עדרענדאפטגקיט דער לייטענדען מאגגער דער ארטהאדאקסע אדע דיא לוטערקייט אדערער בעשטערבונגען אין צווייפעל צו ציעהען, געשוויי-גע דענן מאגגער פאן מאקקעללאזער פערנאנ-גענהייט, פאן בייספיעללאן אינטענגרעס כארארטער צו בענייפערן, צו בעזוהדעלן. אינע זאלכע קאמפפעס-וויזע איזט אָ ר ד י נ אָ ר, אונד וואָללען זיא טיר אונגעראלב דער מייען אידרעס פאלאסטעס עמפאנגען צו האבען."

ביא דער אנקלאגע, וועלכע דיא פיינצעססין בעשול-דיגט אידרען פאטער עיגאדרעס צו האבען, פיעל ארעלע אדנאמאטע צו באדען.

דיא פיינצעססין אבער עווידיטיגט לעכטאפט:

„וא וויססען זעהר וואהל, דאס איך אן אלל, דיעזען באזען, מיר אויפגעדרעסען פערבעכען נוכט שולדיג בין. דיא ניהיליסטען בראכען אין מיינען פאלאסט איין, איך האבע זיא נוכט צו מיר איינגעלאדען, וואס דיא אנדערן פערבעכען בעטרייפפט. זינד זיא אללין איהרע איינבלוטונג עגט-שפרונגען."

„איך האבע שטיכהאלטיגע בעוייזע, דאס זיא הערין אונד זעלבע דער רעוואלוציאן זינד, יא דיא דירעקטע אור-העבערין אייגעס אבשיליכען אטטענטאטס ווארען. דיא בע-וויזע ווערדען דורך דיא צייטענשאפט פערשידענער נעפאנ-גענער ניהיליסטען בראכטע; דאך נעגיגס איין פונקט דיעזער אנקלאגען, זיא דער קנוטע, דעס בראנד-אייזען אונד סיבירייען צו איבערגאנגווארטען!"

„אָ גנאדיג, גנאדיג!" שריע דיא שאגע פיינצעססין אויף, אינדעם זיא זיך דעם פאליציא-מיניסטער צו פיססען ווארף. „איך ווילל אידערע נעדרייטסטע שקלאווין זיין, ווענן זיא אם וויינשען, אבער האבען זיא מישלייד מיט מיר!"

„איין פאליציא-מיניסטער האט קיינען הוים פיר מיט-לייד אין זיינער בריסט. דיא פפליכט בעלאדעט זיין הערץ זאָ שווער, דאס עס קיינער אנדערען נעמיטהנס-בעוועגונג צונאנג-ליך איזט. דיא וועלט איזט מיט אידגען פערטיג אונד זיא זינד מיט דער וועלט פערטיג."

פאָיללעטאָן.

איין געטויפטער יודע אם רוסישען קאזערדאפע.

דריטער טהייל.*)

(44. פארטזעטצונג.)

„אידער בעהויפטונג דאס קיינע גלטיגקייט אים אנגע-זוכט דער אנזוויידערלעגבארען אונד זיכערען בעוויזע דעס נענגנטהיילס." עוויידערטע פיסטער דער פאליציא-מיניסטער. „וא, מאריע קאסטעריגע, פיהרע פיינצעססין אלזא, זינד שולדיג, דען פאטער איהרע געפאהרטען אויף דעיגען אנ-שפיטונג פערגיפטעט צו האבען, דאכטס זיא אין דיא לאנגע קאטע, אייגען פייער צו הייזאטהען, דען דער אלטע מאנן פערוואהרט, — זיא זינד פערגער שולדיג, אידר אונטער איהרעם דאכע שוטץ גענאטען צו האבען, דאכטס דיעזע ווידערליכע הייזאטה דאלבסט בעשלאססען ווערדע, אונד שליעסליך נאכען זיא דער פאליציא אייגען פאלשען בעריכט, דאס זיא רוסלאנד פערלאססען האבע, אום איבער בערלין נאך וויען צו ריייזען. עגדליך זינד זיא שולדיג, מיט יענער נאפפאלען אונד אבשיליכען באנדע פערשוואהרע, דיא זיך ניהיליסטען גענגען, נענגען דיא רעגיערונג אונד דאס לעבען אונזערעס הייליגען פאטערס, דעס צארען, אין פערבינדונג צו שטעהען, יא, זאָ זייס גענאנגען צו זיין, זיא פאר קיים צווייא שטונדען פאלאנגען מוסס, אום [5] גולדען צו פערדיענען. איך אכטע זאָלכע מענשען, ווייל זיא היעדורך איינע כארארטערשטארקע בעקונדען, וויא מאן איינע זאָלכע געמיינגליך נוכט אנטרעפן. טראטצאללדעם אבער בין איך זעלבסט ליידער קיין ארטהאדאקסע, איך בין אבער אויך קיין נעאלאג, בייליינע עס אלזא אויך נוכט, דאס דיא נעלאגען אין אלל איהרעם טהון אונד לאססען שטעקן נור דיא אונטערדריקקונג דער ארטהאדאקסען פאר אויינע האבען; יא, איך בע-טראכטע דיעס פיר איינען פערראטה אן דעם יודע-טהום; דענן וועגן ווער קיינע ארטהאדאקסען האט-טען, מוססטען ווייר, אים וואהלפערשטאנדענען אינ-טערעססע אונזערער קאנפעססיאן; זאָלכע פאן אנ-דערסוואו אנאר אימפארטירען, דענן וו אעס קיי-נע ארטהאדאקסען יודען גיבט, דארט האט ליידער דאס יודענ-טהום אלס זאָלכעס צו עקסים-טירען אויפגעהארט.

דאס איזט מיין גלויבענס-בעקענטנيس. איך קענגע יעדר פיעלע אנשטאנדיגע געאלאגען, דיא מיט מיר גלייכער אנזיכט זינד, אבצוואר זעלבע מיט דעם פארגעהדר דער ארטהאדאקסען; נאכעגעלך דער פיהרער דערזעלבען, אין געוויססען פראג-ען; זעהר אונצופريעדען זינד. אויך איך בייליינע נוכט אומעער דאס פארגעהדן דער ארטהאדאקסע-פיה-רער; איך קאנן עס צום בייספיעל נוכט בעגרייפען, וואס דענן דאס איינגעגלך פיר אינע פאלטיק וואר. דער אין דער הויפטשטאדט אינע סעפאראטע ארטהאדאקסע „חברה קדישא" צו גרינדען, צומאר דאך דיא גראססע חברה אונ-טער אללען אונשטאנדען דען ריגאראזעטען רע-ליגיאזען אנבערערוגנען נאכצוקאמען זיך שטעטס בעשטרעבטע. *) אונד זאָ נוכט עס נאך מעדערערע פראגען, וויא וועגנער שראפפהייט זייטעגס דער פיה-רער דער ארבטאדאקסען פעיללייכט דער זאכע צווענקקדיגליכער געוועזען וואָרע. אללדיעס אבער קאָנגטע מיך אונגאָלך דאצו פעראנלאססען, דיא עדרענדאפטגקיט דער לייטענדען מאגגער דער ארטהאדאקסע אדע דיא לוטערקייט אדערער בעשטערבונגען אין צווייפעל צו ציעהען, געשוויי-גע דענן מאגגער פאן מאקקעללאזער פערנאנ-גענהייט, פאן בייספיעללאן אינטענגרעס כארארטער צו בענייפערן, צו בעזוהדעלן. אינע זאָלכע קאמפפעס-וויזע איזט אָ ר ד י נ אָ ר, אונד וואָללען זיא טיר אונגעראלב דער מייען אידרעס פאלאסטעס עמפאנגען צו האבען."

ביא דער אנקלאגע, וועלכע דיא פיינצעססין בעשול-דיגט אידרען פאטער עיגאדרעס צו האבען, פיעל ארעלע אדנאמאטע צו באדען.

דיא פיינצעססין אבער עווידיטיגט לעכטאפט:

„וא וויססען זעהר וואהל, דאס איך אן אלל, דיעזען באזען, מיר אויפגעדרעסען פערבעכען נוכט שולדיג בין. דיא ניהיליסטען בראכען אין מיינען פאלאסט איין, איך האבע זיא נוכט צו מיר איינגעלאדען, וואס דיא אנדערן פערבעכען בעטרייפפט. זינד זיא אללין איהרע איינבלוטונג עגט-שפרונגען."

„איך האבע שטיכהאלטיגע בעוייזע, דאס זיא הערין אונד זעלבע דער רעוואלוציאן זינד, יא דיא דירעקטע אור-העבערין אייגעס אבשיליכען אטטענטאטס ווארען. דיא בע-וויזע ווערדען דורך דיא צייטענשאפט פערשידענער נעפאנ-גענער ניהיליסטען בראכטע; דאך נעגיגס איין פונקט דיעזער אנקלאגען, זיא דער קנוטע, דעס בראנד-אייזען אונד סיבירייען צו איבערגאנגווארטען!"

„אָ גנאדיג, גנאדיג!" שריע דיא שאגע פיינצעססין אויף, אינדעם זיא זיך דעם פאליציא-מיניסטער צו פיססען ווארף. „איך ווילל אידערע נעדרייטסטע שקלאווין זיין, ווענן זיא אם וויינשען, אבער האבען זיא מישלייד מיט מיר!"

„איין פאליציא-מיניסטער האט קיינען הוים פיר מיט-לייד אין זיינער בריסט. דיא פפליכט בעלאדעט זיין הערץ זאָ שווער, דאס עס קיינער אנדערען נעמיטהנס-בעוועגונג צונאנג-ליך איזט. דיא וועלט איזט מיט אידגען פערטיג אונד זיא זינד מיט דער וועלט פערטיג."

„נין, נין, נין, זאגען זיא דאס נוכט. איך בין נוכט בעריים צו שווערען. איך קאנן זיא נוכט, איך דארף נוכט שווערען!"

אונד דיא פיינצעססין ווארף זיך אויף דען פייסען שטיינערנען באדען אונד וואנד זיך אין וואהנזינגעס שמערץ פאר דעם הערצאלזען.

„פארט מיט איהר! אללע דיעזע נארהייטען זינד אן מיר פערשוונדענע," אנאטע פיסטער דער פאליציא מיניסטער.

אונד ווידער אומשלאססען דיא הארען, ווידען האנדע איינער פאליציא-מאנער דיא הונדען, בלאססען ארמע דער פיינצעססין, אונד איהרע אייזערנען נייפפע דראגגען אין דאס צארטע פלייש, אלס זיא דאס מאדכען צוואגגען, זיך צו ריהעבען.

„הארען זיא," ריעף פיינע נאלגארוקי אויס. „אין רוס-לאנד נוכט צו צוויייא אדטען נאכבאר; דיא אייגע ארט איזט דער פיינדהאף מיט זיינען מאדערגדען געבייגען אונד וויר-מערן, דיא אנדערע ארט הייסט: סיבירייען."

„אָ, זיגנדען זיא מיך נאך סיבירייען!" ריעף דיא פיי-צעססין; „אבערראלל הין, וואהין זיא וואללען, וויא איך צייט הא בען, צו בעריייען, דאמיט דיא לאסט מיינער זינדען מיך נוכט ווידדריקקט."

„אונטערפערטיגען זיא אللזאָ דיעזעס דאקומענט," אנאטע דער פיינגע, אוים זיינער טאשע אין עגג בעשרייבענעס בלאטט אפפיער ציעהענד, וואהרוף דיא טיגטע קוים נעשראקק-נעס שיען. — „מאוולאוויטש, דוא האסט פערדער אונד מיגטע-פאס — פרישס נאהער."

„וואס איזט עס, דאס איך אונטערשרייבען זאָלל?"

*) דיא פעסטער „חברה קדישא" האט דיא ארטהאדאק-סען צו צוויי דעס שרייבען אונד אנדערען שאפפטשטען נור דעמיינינגען אויפגאהמען געוואהרען. דער מיגליער דע-נעאלאגען-געמיינדע איזט. — אנמ. דער רעדאקציאן.

*) נייא איינטרעטענדען אבאגגענגען ווירד, אויף פער-לאנגען, דער אנפאנג דיעזעס שפאנגענדען ראמאנס גראטיס צוגעזענדעט.